

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ – НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА

Домашнє насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. За останні десятиліття це явище набуло значного масштабу і породило безліч інших соціальних та індивідуальних проблем в українському суспільстві. Питання домашнього насильства є комплексною проблемою як для держави, так і для громадського суспільства і вимагає консолідації зусиль всіх зацікавлених сторін, і все ж таки, в першу чергу, держави, адже захист сім'ї від негативних процесів – мінімальні стандарти цивілізованої держави.

Свобода від насильства – основне право людини. Домашнє насильство – один із найчастіших злочинів, які вчиняються щодня.

Доволі тривалий час в Україні ставлення до домашнього насильства залишалось суто «домашнім». Гарною ж тенденцією останніх років, є посилення діяльності органів державної влади в напрямку адаптації українського законодавства до норм європейського права, не залишилося без уваги і питання протидії домашньому насильству.

Верховна Рада України, у зв'язку з підписанням Україною 7 листопада 2011 р. Конвенції Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 11 травня 2011 р. [1, стр. 108], 6 грудня 2017 р. прийняла Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (далі – Стамбульська Конвенція), яким обумовлено внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України, які набирають чинності з 11.01.2019 р. [2, Електронний ресурс]. Згідно з нормами вказаного закону, Кримінальний кодекс України планується доповнити новою нормою про домашнє насильство. Так, відповідно до ст. 126-1, домашнє насильство – це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя

потерпілої особи [2, Електронний ресурс]. Це означає, що термін «домашнє насильство» охоплює усі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, вчинені між колишнім чи теперішнім подружжям чи людьми, які проживають разом, або проживали. Вказані законодавчі зміни дозволять національній поліції контролювати поведінку порушника, аби уникнути повторного насильства, стежити, щоб порушник дотримувався накладених на нього тимчасових обмежень і виконував певні обов'язки. Також даними змінами буде забезпечено відповідність законодавства України сучасним європейським стандартам у цій сфері.

Важливе місце займають зміни в Загальній частині КК України. До ст. 66 КК України до обставин, які пом'якшують покарання, буде віднесено вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого [2, ст. 66]. А до ст. 67 КК України щодо обтяжуючих обставин було внесено наступні дії: вчинення злочину на ґрунті статевої приналежності [2, ст. 67], щодо особи з інвалідністю, особи, яка страждає на психічний розлад, зокрема на недоумство, має вади розумового розвитку, а також вчинення злочину у присутності дитини [2, 67]. Останнє нововведення посилює захист вказаної категорії осіб у кримінальному процесі. Особливо слід зазначити, що одним із чинників підліткової злочинності – є якраз насильство, свідками якого були малолітні діти. Категорія дітей, яка безпосередньо випробувала на собі насильство в родині, так і ті, що були мовчазними свідками даних дій. Тому, введення такої обтяжуючої обставини, як вчинення злочину у присутності дитини, є дієвим прикладом загальної превенції.

Ще однією нововелою, про яку варто згадати, є стаття 151-2 КК України «Примушування до шлюбу». За вчинення цього злочину до кримінальної відповідальності має бути притягнуто особи, які примушували іншу особу до вступу в шлюб або до продовження примусово укладеного шлюбу, або до вступу у співжиття без укладання шлюбу, або до продовження такого співжиття, або спонукування з цієї метою особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона проживає.

Законодавчі зміни в інтересах потерпілого від злочину, передбачають особливі обмежувальні заходи, які повинні застосовуватися до осіб, які вчинили домашнє насильство, відповідно до ст. 91-1 КК України до них відносяться: заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства; обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутнос-

ті; заборона наблизитися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин; заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій; особисто чи через третіх осіб; направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми [2, Електронний ресурс]. Враховуючи сучасні українські реалії, дуже спірним можна вважати такий обмежувальний захід, як заборона перебування в місці спільного проживання, оскільки далеко не в кожного громадянина України буде відповідна можливість змінити місце проживання, а держава навряд чи в змозі врегулювати це питання. Контроль за поведінкою засуджених покладається на органи пробації за місцем проживання засудженого. Завданням цього органу є реалізація заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень.

Таким чином, проаналізувавши новели кримінального законодавства України слід зазначити, що удосконалення кримінального та кримінально-процесуального законодавства є таким фактом, що Україна виходить на новий етап боротьби з домашнім насильством. Але слід зазначити, що подальшого доопрацювання потребують норми щодо обмежувальних заходів, оскільки законодавець не визначив їх правову природу, що буде ускладнювати правозастосування.

Список використаної літератури:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: довідник для членів парламенту. — К.: К.І.С, 2014. — 108 с.
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами [Електронний ресурс]: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII— Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2227-19/paran6#n6>.